

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
AL CARRER DEL COMANDANT BENÍTEZ,
TRAVESSERA DE LES CORTS (Jardins Bacardí).**

CODI MHCB 018/09

(26 de FEBRER al 5 de MARÇ de 2009)

Barcelona, Barcelonès

**Promotor: Departament de Gestió de Projectes i
Obres de l'Ajuntament de Barcelona**

**Realització:
ARQUEOCIÈNCIA Serveis Culturals S.L.**

Direcció tècnica:

Arqueòleg : Oriol Achón i Casas

Manresa, Març del 2009

INDEX

FITXA TÈCNICA	3
1.- INTRODUCCIÓ	4
1.1.- SITUACIÓ	4
1.2.- ÀMBIT D'ACTUACIÓ	5
1.3.- MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA	7
1.4.- CONTEXT HISTÒRIC	7
1.5.- ANTECEDENTS	9
1.6.- OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ	10
1.7.- METODOLOGIA	11
2.- TASQUES ARQUEOLÒGIQUES REALITZADES	12
3.- CONCLUSIONS	18
4.- BIBLIOGRAFIA	19
ANNEX 1	
REPERTORI DE LES UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES	
ANNEX 2	
INVENTARI FOTOGRÀFIC	
ANNEX 3	
PLANIMETRIA	

FITXA TÈCNICA

JACIMENT:	Barcelona
INTERVENCIÓ:	Comandant Benítez, Travessera de Les Corts (jardins Bacardí)
MUNICIPI:	Barcelona
COMARCA:	Barcelonès
CODI MHCB:	018/09
COORDENADES UTM:	X: 426999.00 Y: 4581551.00 Z: 45,02 metres sobre el nivell del mar (en endavant m snm)
RESUM:	Motivat per la construcció d'un Punt Verd es realitzà el seguiment objecte de la present memòria. Aquest ha consistit en controlar el rebaix de 0,70 m de profunditat en una superfície de 51 m ² . Que ha resultat negatiu arqueològicament.
CAMPANYA:	26 de febrer al 5 de març de 2009
TIPUS DE JACIMENT:	Urbà
CRONOLOGIA:	Contemporani
DIRECCIÓ:	Oriol Achón i Casas
DIBUIX DE CAMP:	Oriol Achón i Casas
DIGITALITZACIÓ DIBUIX ARQUEOLÒGIC:	Ismahel Verde
EXECUCIÓ:	ARQUEOCIÈNCIA SERVEIS CULTURALS, SL
PROMOTOR:	Departament de Gestió de Projectes i Obres de l'Ajuntament de Barcelona.

1.- INTRODUCCIÓ

Del dia 26 de febrer al 5 de març de 2009 s'ha dut a terme la intervenció arqueològica als Jardins de Bacardí, a l'encreuament del Carrer Comandant Benítez i la Travessera de Les Corts de Barcelona. Aquesta intervenció ha consistit en el seguiment, control i documentació dels rebaixos, tal i com s'indicava en el projecte d'intervenció arqueològica redactat pel **Museu d'Història de la Ciutat**, a partir de les obres de creació d'un Punt Verd que es realitzà en aquest indret del districte de Les Corts. El número de codi d'intervenció del Museu d'Història de la Ciutat és el 018/09.

L'empresa promotora **Departament de Gestió de Projectes i Obres de l'Ajuntament de**, va ser l'encarregada de posar-se en contacte amb l'empresa **Arqueociència Serveis Culturals S.L.**, per tal d'endegar les tasques necessàries de control i excavació arqueològica, sota la direcció tècnica de l'arqueòleg Oriol Achón i Casas.

1.1.- SITUACIÓ

Entorn geogràfic i geològic

Barcelona és un municipi situat en una plana que presenta uns 5 km d'amplada i té com a límits el mar a l'est; la serra de Collserola (integrada dins la Serralada Litoral Catalana) al sud-oest, amb el cim de Sant Pere Màrtir; al nord, amb el Tibidabo, com a cim destacat; i al nord-oest, destaca el Puig del Baró; el delta del riu Llobregat al sud, i el delta del riu Besòs, al nord-est.

El seu relleu físic pertany a tres unitats: la Serralada Litoral, el pla de Barcelona i els deltes del Llobregat i del Besòs.

La unitat morfològica denominada Pla de Barcelona es constitueix geològicament per materials quaternaris. Aquest està format per un replà superior, constituït per un basament d'argiles grogues pliocèniques, amb alguns nivells de sorres i aquífers. Sobre el sòcol pliocènic se superposen uns dipòsits cíclics formats per argiles roges a la base, seguides de llims grocs i una crosta calcària a la part superior, que corresponen a diferents intervals de les oscil·lacions climàtiques del Quaternari.

Aquesta plana baixa presenta dos monticles: el mont Tàber, de 15 metres d'alçada i format per materials pliocènics més una certa aportació de sorres i el Montjuïc, de 173 metres, format per argiles i gresos miocènics.

La zona intervinguda arqueològicament està situada als Jardins de Bacardí a l'encreuament del Carrer Comandant Benítez i la Travessera de Les Corts, del districte de Les Corts de Barcelona.

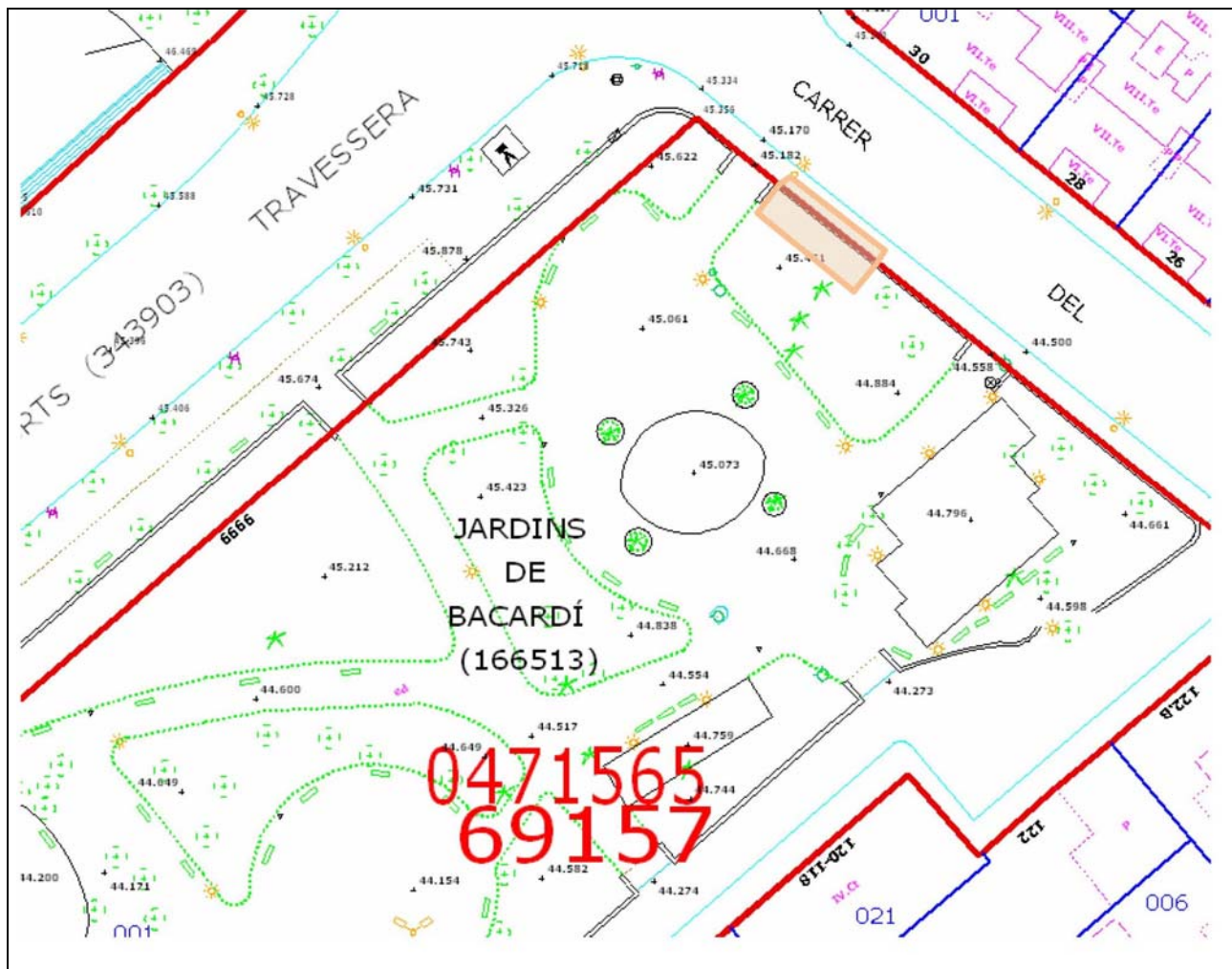

Figura 1.-Ubicació de la obra dins el plànol topogràfic del districte de Les Corts.

(Extret de la pàgina web de l'Ajuntament de Barcelona. www.bcn.es)

1.2.- ÀMBIT D'ACTUACIÓ

L'actuació arqueològica afecta parcialment el subsòl d'una part dels Jardins de Bacardí. En concret, l'àrea objecte de seguiment arqueològic correspon a un rectangle de 12,7 metres de llarg per 4,1 metres d'ample, és a dir amb una superfície de poc més de 51 m², amb una profunditat màxima de poc més de

70 cm, situat a tocar de la vorera del costat Besos del C/ Comandant Benítez, molt a prop de la seva confluència amb la Travessera de Les Corts.

Figura 2.- Vista aèria de la zona de les Corts de l'any 2005. Ombrejat la zona d'intervenció.
Font: Museu d'Història de Barcelona.

La zona objecte de rebaix, es trobava ocupada per una dotzena d'arbusts que foren enretirats per Parcs i Jardins, prèviament a l'inici de les obres de rebaix.

Figura 3.- Zona d'intervenció.

1.3.- MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

Aquesta zona del Barri de Les Corts de Barcelona presenta la fossilització d'una Via Romana que coincideix amb el traçat actual de la Travessera de Les Corts. També foren localitzades diferents restes arqueològiques en zones properes com ara una necròpolis d'època romana, així com l'existència de diverses masies properes a la zona d'intervenció. És per aquest motiu que qualsevol actuació arqueològica en aquest sector pot reportar noves dades sobre l'ocupació rural al llarg de la història.

L'indret on s'ha dut a terme l'actuació s'inclou en una Zona d'Interès Arqueològic i d'alt valor històric. Tal com indica la legislació de patrimoni, d'acord amb l'article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català i el Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, qualsevol actuació que impliqui una afectació del subsòl està condicionada a una actuació arqueològica preventiva, per tal de documentar i valorar les possibles restes conservades.

1.4.- CONTEXT HISTÒRIC

La present intervenció s'ha realitzat al sector oest dels Jardins de Bacardí dins del districte de Les Corts. El districte de Les Corts de Barcelona troba els seus orígens en època prehistòrica, en concret, en època neolítica. Des d'aquell moment, fins el 1836 quan assoleix la seva autonomia definitiva, depenia de Sarrià. Les Corts té un passat rural important.

De les diferents vil·les romanes es passà amb el devenir dels segles al naixement de les Masies. Moltes d'elles fortificades com ho demostren les defenses visibles a masies com la Torre Rodona, la Torre de Santa Caterina, Can Rosés, Can Planes i Can Canet de la Riera. El conjunt d'aquestes masies juntament amb d'altres com Can Grau, Can Sòl o Can Galona, rebé el nom de les Corts Velles. L'actual Travessera i Marquès de Sentmenat eren els camins que menaven a Barcelona, i que ja utilitzaven els antics habitants de les Corts.

Les Corts no comptava amb una parròquia, i els seus habitants utilitzaven la de Sarrià, de la qual es depenia eclesiàsticament, conformant "les Corts de Sarrià". Tanmateix, en matèria civil es mantenia la capacitat de decisió del poble. L'any 1274 el Jaume I reafirma aquest privilegi. El 1326 és un any històric per al barri, quan Elisenda de Montcada fundà el Monestir de Pedralbes.

L'any 1836, les Corts assoleix l'autonomia com a poble que durant diversos moments s'havia atorgat a Sarrià. Amb la independència s'inicien desenvolupaments urbanístics cabdals. Es construeixen la parròquia de Santa Maria del Remei i el Cementiri, i comença la urbanització de nous terrenys com els de la fàbrica Batlló (actualment l'Escola Industrial) que comporten un expansió demogràfica de gran magnitud. El 1877, el terme municipal té 2.250 habitants que representen 6 cops més que trenta anys abans. Ara bé, el paisatge del municipi continua essent bàsicament rural a diferència d'altres barris de Barcelona en aquella època que viuen intensament el procés d'industrialització. S'estableixen cases de vacances de la incipient burgesia industrial (Güell i Girona) i s'inaugura el nou Ajuntament a la plaça Comas el 1884. La quantitat de terreny disponible propicià l'establiment d'hospitals, sanatoris i altres equipaments com són: l'Asil de Joan de Déu per a nens escufulosos i de famílies pobres, la casa provincial de Maternitat i Expòsits, l'Hospital del Sagrat Cor de Jesús per a operacions quirúrgiques, etc.

Algunes indústries incipients també s'instal·len al municipi, aplegant-se al voltant de Can Batlló i el Camp de la Creu. Al voltant de la fàbrica Castells, productora de xarols i vernissos, s'hi forma una petita colònia obrera.

El 1897 les Corts s'annexiona a Barcelona contra la voluntat dels cortsencs. Aquesta annexió era difícilment justificable, en tractar-se del municipi amb menys habitants, menys edificació, i menys densitat de població. En aquell moment el municipi comptava amb 7000 habitants i un tarannà rural que conservà durant molts anys.

1.5.- ANTECEDENTS

A la zona propera a la intervenció s'han localitzat, excavat i estudiat diferents jaciments arqueològics, que justifiquen per sí mateixos l'excavació arqueològica proposada. Com a precedents que han permès documentar diferents etapes històriques i prehistòriques, podem citar a prop de la zona d'intervenció diferents indrets en els quals es coneix l'existència de restes arqueològiques.

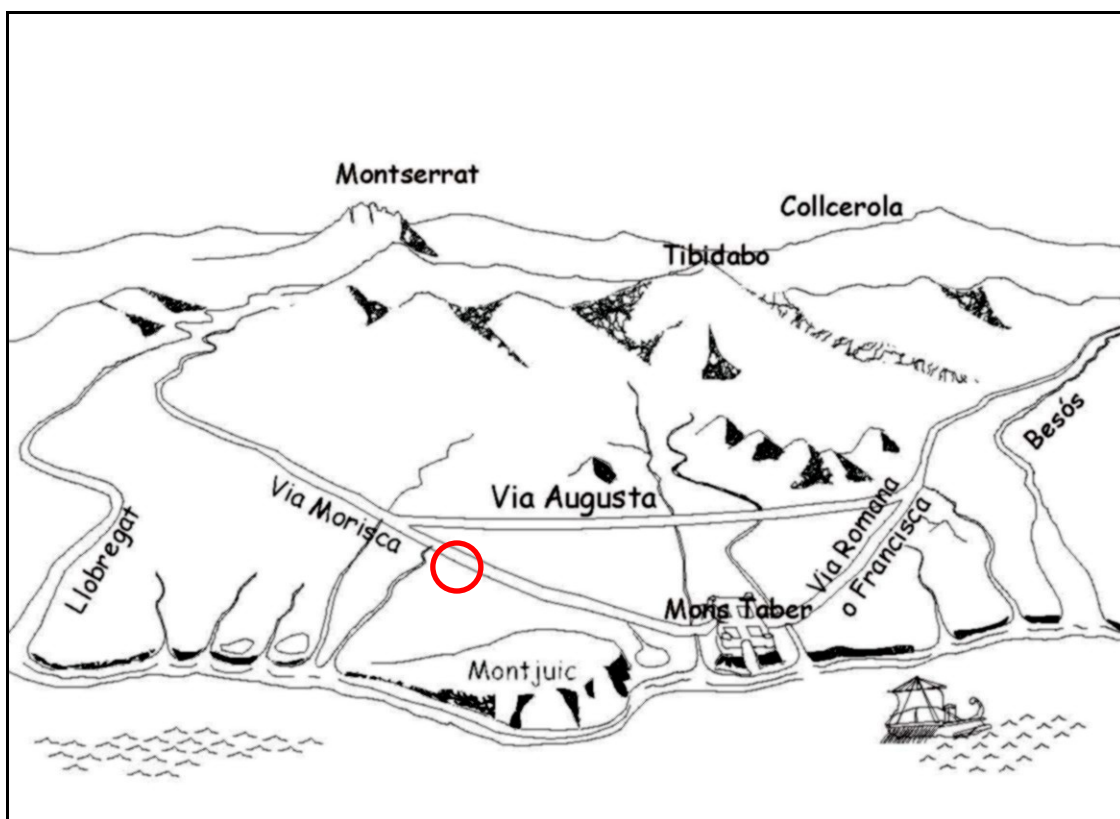

Figura 4.- Plànol de les diferents vies del Pla de Barcelona. Encerclada la situació aproximada de l'àrea intervinguda.

Als jardins de Can Batllori (actuals jardins d'Olga Sacharoff) Llibert Piera, a l'any 1962, localitzà 4 sitges, i abundant material ceràmic ibèric i romà. L'any 1970, el Grup de Recerques Arqueològiques del Centre Excursionista "Els Blaus" de Sarrià, sota la direcció de Isabel Rodà i Josep Oriol Granados (MHCB) excaven 3 de les 4 sitges (reblertes al segle I a.C.). Així com part d'un caldarium d'unes termes d'una vil·la romana imperial. S'amplià l'excavació i es localitzaren les restes d'un paviment d'opus signinum que forma la preparació d'un opus tessellatum amb tesselles de 2,5 cm així com diverses parets segmentades. També es localitzà un petit dipòsit i un conducte de desguàs. També es localitzaren dues habitacions i una àrea de 18x10 metres amb un

total de 20 dòlies. Segons Xavier Menéndez aquestes restes es poden identificar amb una vil·la rural altimperial que s'ha de sumar a una necròpolis amb tombes de tègules d'època imperial colindant.

L'any 1959, J. de C. Serra Ràfols localitzà en els terrenys de l'antiga Masia de Can Sòl de Baix a tocar amb l'antiga via Francisca (després anomenada Via Morisca), a l'actual Travessera de Les Corts amb el C/ Joan Güell, un grup d'enterraments d'inhumació. Del grup localitzat arrel d'unes obres es pogueren excavar 6 tombes. Del conjunt de fins a 15 tombes, es detectaren diferents enterraments en tègules a doble vessant, en forma de caixa de tègules o amb una coberta simple de tègules. Totes les tombes es localitzaren a una profunditat d'entre 1 i 1,4 m. Aquests enterraments foren datats dins d'època Flàvia per la troballa de dos aixovars funeraris.

L'any 1963, Llibert Piera, localitzà a l'Avinguda de Madrid, entre Gran Via de Carles III i el Carrer Lluçà, en els terrenys de la masia desapareguda Can Sòl de Baix, diferents fragments de ceràmiques ibèriques i romanes (Piera 1993).

A més d'aquestes restes arqueològiques d'època ibèrica i romana, a la zona propera a l'àrea intervinguda estan documentades diverses masies medievals algunes d'elles fortificades, com ara la Torre Rodona.

1.6.- OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

Dins el programa de Punts Verds de la Regidoria de Medi Ambient de l'Ajuntament de Barcelona, que pretén crear un seguit de punts de recollida selectiva pel reciclatge de deixalles com piles, olis, bombetes ... Es trià la ubicació del Punt Verd del districte de Les Corts en l'espai objecte d'estudi de la present intervenció arqueològica.

A nivell general, l'objectiu de la intervenció era documentar arqueològicament la possible presència de restes arqueològiques en el transcurs del rebaix necessari per la construcció d'aquest equipament.

1.7.- METODOLOGIA

L'obertura del subsòl s'ha realitzat de manera mecànica, amb l'ajuda de maquina retroexcavadora mixta, sota supervisió tècnica de l'arqueòleg que subscriure la present memòria .

Les tasques de documentació arqueològiques s'han desenvolupat seguint el mètode de registre de les dades que facilita l'excavació proposat per E. C. Harris i A. Carandini, modificat a partir de la pràctica arqueològica en aquest tipus de jaciment i de les circumstàncies concretes de l'excavació. Es distingeixen i retiren manualment cada un dels diversos nivells i estrats localitzats, d'acord amb criteris estratigràfics, de textura, composició i color. Per al registre objectiu dels elements i estrats que s'exhumen es realitza una numeració correlativa d'aquests denominat *Unitat Estratigràfica* (U.E.), que individualitza els uns dels altres i de la qual s'ha realitzat una fitxa. En aquesta, s'indica la seva ubicació en el context general del jaciment, definició i la posició física respecte a la resta d'U.E. amb què es relaciona i la seva datació. Els materials recuperats s'han separat en bosses diferenciades per cada U.E. Posteriorment, han estat rentats, siglats i inventariats. L'estudi d'aquests materials ens ha permès acostar-nos a la datació relativa de cada U.E.

Els treballs s'han completat amb l'aixecament planimètric de la zona d'actuació, tot assenyalant els diferents nivells i estructures localitzades. Així com també, les plantes generals del jaciment, plantes de cada sector i seccions que complementin la documentació de cadascuna de les tasques desenvolupades. També s'ha realitzat el corresponent reportatge fotogràfic de les mateixes.

Un cop finalitzada la intervenció s'ha redactat la present memòria, on es presenten els resultats i conclusions. Així com també tota la documentació generada (Llistat d'U.E.'s, planimetria, documentació fotogràfica...)

2.- TASQUES ARQUEOLÒGIQUES REALITZADES

La intervenció arqueològica realitzada als Jardins de Bacardí al districte de Les Corts es realitzà en un espai ocupat, en el moment de començar la intervenció, per una dotzena de plantes arbustives dins d'un dels espais habilitats per Parcs i Jardins com a jardí.

Figura 5.- Vista general de la zona anterior a l'inici de la intervenció.

El primer pas fou l'extracció dels arbustos per ser trasplantats, tasca que correu a càrrec del personal de Parcs i Jardins. Un cop enretirats aquests arbustos, l'obra procedí a la senyalització dels límits de la intervenció i la protecció dels arbres no afectats així com les diferents mesures de seguretat i salut fixades en el Pla de Seguretat i Salut de l'obra.

Amb anterioritat a l'inici del seguiment del rebaix a realitzar s'identifiquen les primeres unitats estratigràfiques que es registren gràficament. La superfície on es realitzarà el rebaix presenta una planta rectangular de 12,7 metres de llargada i una amplada de 4,1 metres abraçant una àrea de 51 m². Així, un cop determinada la superfície a rebaixar es procedeix a iniciar les tasques d'excavació. Amb l'ajut d'una màquina retroexcavadora mixta s'afecta el mur de delimitació de la zona enjardinada. El mur (U.E. 1001) era bastit amb blocs

lleugerament desbastats disposats en filades irregulars lligades amb ciment. Aquest mur presenta una amplada de 42 cm i una alçada variable. Aquesta alçada que oscil·la entre els 50 i els 62 cm d'alçada segons el punt on s'amida.

Figura 6.- Detall del mur U.E. 1001.

La diferència d'alça que descriu el mur ve donat per la baixada que descriu el carrer del Comandant Benítez, mentre que la zona enjardinada no descriu la mateixa pendent. L'afectació del mur perimetral permet identificar igualment la rasa de fonamentació d'aquesta estructura (U.E. 1002). Aquesta rasa de planta i secció rectangular està reblerta per la fonamentació del mur U.E. 1001. La fonamentació presenta poc més de 10 cm de gruix i esta formada per un llit de formigó de neteja sobre el qual es basteix el mur.

Figura 7.- Detall on s'observa la fonamentació U.E. 1004.

Un cop eliminat el mur U.E. 1001 i la seva fonamentació U.E. 1004 es procedeix a rebaixar els diferents estrats que ocupen l'espai enjardinat. El primer dels nivells identificats correspon a la U.E. 1000 que correspon a la cap vegetal que recobria la totalitat de l'espai. Aquest nivell de poca potència, 3-5 cm, cobria a la U.E. 1003.

Figura 8.- Vista general dels estrats U.E.'s 1000 i 1003.

Aquest estrat correspon a un nivell de terres argiloses sorrenques de color marró amb abundants restes d'arrels que resultà totalment estèril. Aquest nivell presentava una potència d'entre 53 i 55 cm.

Figura 9.-Vorerera U.E. 1005.

L'espai necessari per construir el Punt Verd requeria intervenir i afectar parcialment la vorera del carrer Comandant Benítez. En concret es procedí a extreure dues filades de rajoles de la vorera. Aquest paviment s'identifica amb la U.E. 1005 i està format per rajoles quadrades disposades en filades paral·leles aquest tipus de paviment disposat a caixó. Les rajoles que configuren aquest paviment amiden 20 x 20 cm i tenen un gruix de 4 cm. Es disposen sobre el seu nivell de preparació que s'identifica amb la U.E. 1006.

Figura 10.- Nivell de morter U.E. 1006 que fixa les rajoles.

El nivell de preparació de la vorera del carrer presentava un gruix regular de 15 cm. Aquesta preparació de morter pobre cobria un nou estrat d'anivellament.

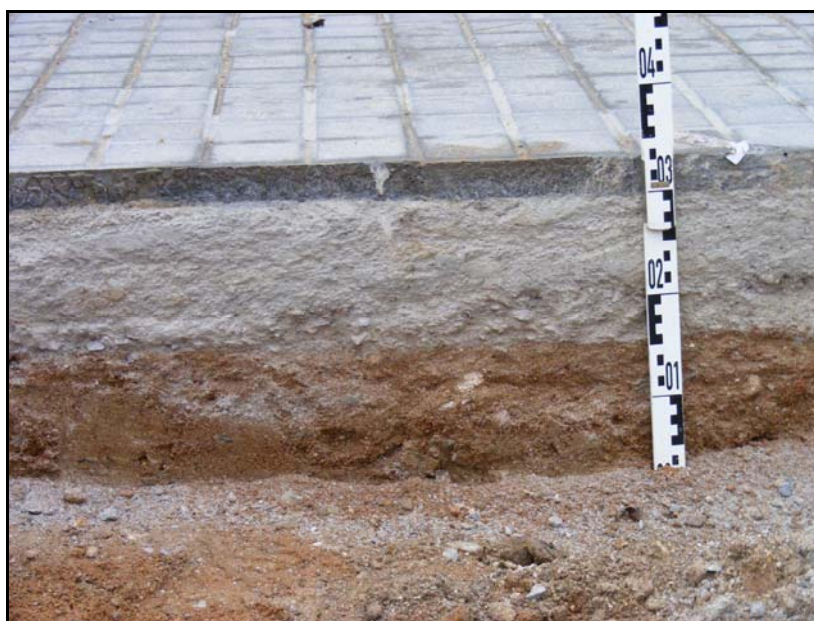

Figura 11.- Secció de la vorera amb les U.E.'s 1005, 1006 i 1008.

L'estrat d'anivellament s'identificà amb la U.E. 1008 i estava format per un nivell de sorres sauloses que s'afectà parcialment. Aquest estrat resultà igualment estèril.

L'estrat U.E. 1008 es va localitzar més enllà del subsòl de la vorera. En concret s'escampa per sota de la fonamentació del mur U.E. 1001, és a dir, que la rasa de fonamentació, U.E. 1002, es practicà en aquest estrat. Aquest estrat (U.E. 1008) es lliure a un nou nivell localitzat just per sota de l'estrat U.E. 1003. Aquest nou estrat s'identifica amb la U.E. 1007.

Figura 12.- Punt de confluència entre les U.E.'s 1007 i 1008.

Aquest nivell identificat amb la U.E. 1007 correspon a un estrat d'anivellament format per terres brutes amb material constructiu (maons massissos i teules) barrejats amb morter de calç i terres de coloració grisosa.

Figura 13.- Cota final d'afectació del subsòl.

L'afectació del subsòl va ser parcial. La cota absoluta del rebaix era de 44,31 m snm. La cota inicial en el punt més alt de l'àrea afectada era de 45,02 m snm. Aquesta cota correspon a la part superior del mur U.E. 1001. En total es va rebaixar poc més de 70 cm que era el necessari per poder bastir l'obra de construcció del Punt Verd. Aquesta circumstància no va permetre exhaurir l'estratigrafia de la zona intervinguda. El grau d'afectació dels estrats excavats fou parcial doncs tots ells sobrepassaven els límits de l'àrea intervinguda. Amb tot, i dins de l'àrea intervinguda l'afectació fou total per tots els estrats amb l'excepció de les U.E.'s 1007 i 1008, del primer tan sols es rebaixaren fins un màxim de 6 cm, pel que fa al segon l'afectació fou major assolint els 15 cm.

En cap dels nivells excavat fou possible recuperar material arqueològic, degut a l'esterilitat dels mateixos. Les característiques geomorfològiques dels estrats excavats així com la profunditat assolida impediren igualment la localització d'estructures arqueològiques. Aquesta circumstància no exclou que puguin existir vestigis d'èpoques anteriors a major profunditat.

Figura 14.- Vista final general del sector.

3. - CONCLUSIONS

Els treballs arqueològics de seguiment, control i excavació, motivats pels rebaixos duts a terme en els Jardins de Bacardí no han permès documentar restes arqueològiques degut principalment a que el rebaix necessari per construir el nou Punt Verd no superava els 44,30 m snm. Amb tot, i a llum de la seqüència estratigràfica descrita podem establir fins a tres moments diferenciats de l'evolució de l'indret. Aquests tres moments se situen molt propers en el temps i s'han establert a partir de les relacions físiques i les característiques que presentaven els diferents nivells excavats. Aquests tres moments podrien veure's ampliat per d'altres fases anteriors a les localitzades al no haver-se exhaurit l'estratigrafia de la zona.

El primer moment d'ocupació que ha estat possible establir correspon a un estrat d'anivellament (U.E. 1007), tot i que no es podria descartar que pogués correspondre a un nivell d'enderroc, del qual tan sols s'han rebaixat uns 5 cm. Aquest estrat podria correspondre a l'anulació de les possibles estructures que ocupessin l'àrea que després fou reconvertida en jardins. Els materials constructius podien situar la creació d'aquest nivell al canvi dels segles XIX al XX.

El segon moment sembla correspondre a l'obertura o urbanització del carrer Comandant Benítez, que dins del programa d'eixamplament planificat de la trama urbana degué produir-se entrat el segle XX. Aquesta urbanització és clarament anterior a l'aspecte actual del Jardins de Bacardí, al sobrepassar els límits estrictes de la vorera al estendre's la U.E. 1008 per sota del mur de delimitació de l'àrea enjardinada.

Aquesta circumstància també implica establir que l'aspecte actual dels Jardins de Bacardí es posterior a l'urbanització del carrer. El que no permet establir és si l'origen d'aquests jardins es anterior, coetani o posterior a l'obertura del carrer. És a dir, si els límits actuals poden correspondre a una remodelació de l'espai enjardinat.

4.- BIBLIOGRAFIA

AA.VV. (1992). “La ciutat de Barcelona: l’arqueologia urbana medieval”. A **CATALUNYA ROMÀNICA**. Volum XX, El Barcelonès, el Baix Llobregat, el Maresme. Editorial Enciclopèdia catalana, Barcelona. Pp. 237-238.

DE LA VEGA, J. (1977). **Documents per la Carta Arqueològica del Pla de Barcelona**. Butlletí Mediterrània, 10, Barcelona, pp. 9-44.

DURAN I SANPERE, Agustí (Dir.) (1975). **Història de Barcelona**. Volum I De la Prehistòria al segle XVI.

FULLANA, Miquel (1999). **Diccionari de l’Art i dels oficis de la Construcció**. Editorial Moll, Mallorca

GRANADOS GARCIA, J.Oriol (1984). **Los primeros pobladores del Pla**. I Congrés d’Història de Barcelona, Institut Municipal d’Història. 12, 13 de novembre de 1982, Ed. La Magrana, Barcelona, pp 67-82.

GRANADOS GARCIA, J.Oriol (1977). **Estudios de cerámica romana barcelonesa: un vaso de cerámica corintia hallada en la Necrópolis romana de Les Corts**. Boletín del Seminario de Arte y Arqueología, Vol. XLIII, Madrid, pp 395-408.

GRANADOS, J. Oriol; RODÀ, Isabel (1993). **Barcelona l’època romana**. Actes III Congrés d’Història de Barcelona, Ajuntament de Barcelona. Pp 11-24.

GRANADOS, J. O.; TRAVESSET, M. (1979). **Necrópolis de una villa romana descubierta en la Travesera de Les Corts (Barcelona)**. Actes XV Congreso Nacional de Arqueología (Lugo, 1977; Zaragoza 1979), Secretaria General de los Congresos Arqueológicos Nacionales. Universidad de Zaragoza, Zaragoza. Pp. 1003-1018.

MAÑE, A. (1975). **Les sitges ibèriques. La Vil·la i necròpolis romanes de Can Batllori (Sarrià)**. Circular del Centre Excursionista “Els Blaus”. Barcelona, pp. 10-12.

MATAS, Jaume (Dir.) (1995). **Historia de Barcelona. Desde su fundación al siglo XXI.**

MENÉNDEZ PABLO, F. Xavier (1998): **Les Corts en època romana: El poblament rural i la xarxa viària del sector meridional del Pla de Barcelona.** I Jornades de Recerca Històrica de Les Corts. Ponències i comunicacions (Barcelona 14 i 15 de març de 1997), Quaderns de l'Arxiu 3, Arxiu Municipal del Districte de Les Corts, Barcelona, pp. 59-74.

NAVARRO MOLLEVI, I. (1993). **Masies de Les Corts: Torres, masos i altres cases.** Arxiu Municipal del Districte de Les Corts, Barcelona.

PIERA FIBLA, Llibert (1993): **Resultats de les prospeccions a diversos jaciments ibèrics i romans de Catalunya, Empúries.** Revista de Prehistòria, Arqueologia i Etnologia, vol. 48-50, II, Ricard Batista i Noguera (dir.), Diputació de Barcelona, Barcelona, pp. 206-211.

SAGARRA I TRIAS, Ferran (1996). **Barcelona, ciutat de transició (1848-1868).** Edita Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.

SERRA RÀFOLS, J. de C. (1959). **El hallazgo arqueológico de Les Corts.** Diario de Barcelona, 2 d'abril, Barcelona.

SERRA RÀFOLS, J. de C. (1959). **Una necrópolis romana a Les Corts.** Germinabit, 59, Barcelona.

SOBREQUÉS I CALLICÓ, Jaume (Dir.) (1992). **Història de Barcelona.** Volum 1 *La ciutat antiga* i Volum 2 *La formació de la Barcelona medieval.*

ANNEX 1

**REPERTORI DE LES
UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES**

<i>FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES</i>				U.E.: 1000 		
<i>INTERVENCIÓ: Comandant Benítez, Travessera de Les Corts (jardins Bacardí)</i>			<i>CODI:018/09</i>			
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: Nivell vegetal	Criteris de diferenciació:	Color: Verd		Mínima: 44,91 m snm		
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència: Flonja		Màxima: 44.86 m snm		
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA		
Geològics	Igual a:	 N	+	+	+	+
	En contacte amb:					
	Se li adossa:					
	S'adossa a: 1001					
Orgànics Vegetació	Cobert per:	+	+	+	+	+
	Cobreix: 1003					
	Tallat per:					
Artificials	Talla:	+	+	+	+	+
	Reomplert per:					
	Reomple:					
Descripció: Nivell vegetal de l'àrea enjardinada			Data d'actuació: 26/02/09		Fitxa revisada per: Oriol Achón	
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón		Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto 	

Procés d'excavació		Data inici: 26/02/09 Data fi: 26/02/09
Interpretació: Nivell vegetal		
Materials representatius:	Referencia materials:	
	Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:	Cronologia: Segle XXI	
Observacions:		
ARXIU		
plantes	seccions-alçats	fotografia
núm.:03	núm.: 04	Diapositives: B/ N: Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 1001 		
INTERVENCIÓ: Comandant Benítez, Travessera de Les Corts (jardins Bacardí)			CODI: 018/09			
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: Mur	Criteris de diferenciació: Físics		Color: Gris		Mínima: 45,11 m snm	
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta		Consistència: Dura		Màxima: 44.34 m snm	
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA		
Geològics Blocs de pedra irregular	Igual a:	 N	+	+	+	+
	En contacte amb:					
	Se li adossa: 1000, 1003, 1005, 1006					
	S'adossa a:					
Orgànics	Cobert per:	+	+	+	+	+
	Cobreix: 1004					
	Tallat per:					
Artificials Ciment	Talla:	+	+	+	+	+
	Reomplert per:					
	Reomple:					
Descripció: Mur bastit amb blocs irregulars de pedra lleugerament desbastats lligats amb ciment i disposats en filades irregulars.			Data d'actuació: 26/02/09		Fitxa revisada per: Oriol Achón	
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón		Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto 	

Procés d'excavació		Data inici: 26/02/09 Data fi: 26/02/09
Interpretació: Mur de delimitació de l'àrea enjardinada.		
Materials representatius:	Referencia materials:	
	Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació: Arqueològics	Cronologia: 2a meitat del segle XX	
Observacions:		
ARXIU		
plantes	seccions-alçats	fotografia
núm.:03	núm.: 04	Diapositives: B/ N: Color:

<i>FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES</i>				U.E.: 1002 		
<i>INTERVENCIÓ: Comandant Benítez, Travessera de Les Corts (jardins Bacardí)</i>			<i>CODI:018/09</i>			
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: Rasa de fonamentació	Criteris de diferenciació:		Color:	Mínima: 44,51 m snm		
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta		Consistència:	Màxima: 44.36 m snm		
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA		
Geològics	Igual a:	 N	+	+	+	+
	En contacte amb:					
	Se li adossa:					
	S'adossa a:					
Orgànics	Cobert per: 1004	+	+	+	+	+
	Cobreix:					
	Tallat per:					
Artificials	Talla: 1008	+	+	+	+	+
	Reomplert per: 1004					
	Reomple:					
Descripció: Rasa de planta i secció rectangular			Data d'actuació: 26/02/09	Fitxa revisada per: Oriol Achón		
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón	Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto 		

Procés d'excavació		Data inici: 26/02/09 Data fi: 26/02/09
Interpretació: Rasa de fonamentació del mur de delimitació		
Materials representatius:	Referencia materials:	
	Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:	Cronologia: Segle XX	
Observacions:		
ARXIU		
plantes	seccions-alçats	fotografia
núm.:03	núm.: 04	Diapositives: B/ N: Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 1003 		
INTERVENCIÓ: Comandant Benítez, Travessera de Les Corts (jardins Bacardí)			CODI: 018/09			
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: Estrat	Criteris de diferenciació:		Color: Marró		Mínima: 44,89 m snm	
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta		Consistència: Flonja		Màxima: 44.36 m snm	
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA		
Geològics	Igual a:	 N	+	+	+	+
	En contacte amb:					
	Se li adossa:					
	S'adossa a: 1001					
Orgànics Arrels	Cobert per: 1000	+	+	+	+	+
	Cobreix: 1007					
	Tallat per:					
Artificials	Talla:	+	+	+	+	+
	Reomplert per:					
	Reomple:					
Descripció: Estrat de terres argiloses sorrenques poc plàstiques			Data d'actuació: 26/02/09		Fitxa revisada per: Oriol Achón	
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón		Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto 	

Procés d'excavació		Data inici: 26/02/09 Data fi: 26/02/09
Interpretació: Nivell de rebliment del parterre		
Materials representatius:	Referencia materials:	
	Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:	Cronologia:	
	Segle XX	
Observacions:		
ARXIU		
plantes	seccions-alçats	fotografia
núm.:03	núm.: 04	Diapositives:
		B/ N:
		Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 1004 		
INTERVENCIÓ: Comandant Benítez, Travessera de Les Corts (jardins Bacardí)			CODI: 018/09			
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: Fonamentació Mur	Criteris de diferenciació:	Color: Gris		Mínima: 44,39 m snm		
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència: Dura		Màxima: 44.31 m snm		
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA			
Geològics	Igual a:	 N	+	+	+	+
	En contacte amb:					
	Se li adossa: 1005					
	S'adossa a:					
Orgànics	Cobert per: 1001		+	+	+	+
	Cobreix:					
	Tallat per:					
Artificials	Talla:		+	+	+	+
Formigó pobre	Reomplert per:					
	Reomple: 1002					
Descripció: Llit de formigó pobre que reomple la rasa u.e. 1002			Data d'actuació: 26/02/09		Fitxa revisada per: Oriol Achón	
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón		Compr. de documentació:	
			Fitxa 	Dibuix 	Foto 	

Procés d'excavació		Data inici: 26/02/09 Data fi: 26/02/09
Interpretació: Fonamentació del mur U.E. 1001		
Materials representatius:	Referencia materials:	
	Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:	Cronologia: Segle XX	
Observacions:		
ARXIU		
plantes	seccions-alçats	fotografia
núm.:03	núm.: 04	Diapositives: B/ N: Color:

<i>FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES</i>				U.E.: 1005 		
<i>INTERVENCIÓ: Comandant Benítez, Travessera de Les Corts (jardins Bacardí)</i>			<i>CODI:018/09</i>			
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: Paviment	Criteris de diferenciació:		Color: Gris		Mínima: 44,64 m snm	
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta		Consistència: Dura		Màxima: 44.48 m snm	
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA		
Geològics	Igual a:	 N	+	+	+	+
	En contacte amb:					
	Se li adossa:					
	S'adossa a: 1001					
Orgànics	Cobert per:	+	+	+	+	+
	Cobreix: 1006					
	Tallat per:					
Artificials Rajoles	Talla:	+	+	+	+	+
	Reomplert per:					
	Reomple:					
Descripció: Paviment a caixó de rajoles quadrades			Data d'actuació: 26/02/09		Fitxa revisada per: Oriol Achón	
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón		Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto 	

Procés d'excavació		Data inici: 26/02/09 Data fi: 26/02/09
Interpretació: Paviment. Vorera.		
Materials representatius:	Referencia materials:	
	Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:	Cronologia: Segle XX	
Observacions: La vorera descriu una lleugera pendent N-S		
ARXIU		
plantes	seccions-alçats	fotografia
núm.:03	núm.: 04	Diapositives: B/ N: Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 1006 	
INTERVENCIÓ: Comandant Benítez, Travessera de Les Corts (jardins Bacardí)			CODI: 018/09		
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:		Cotes
Definició: Preparació	Criteris de diferenciació:		Color: Blanc		Mínima: 44,60 m snm
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica:		Consistència:		Màxima: 44.30 m snm
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA	
Geològics	Igual a:			+ + + +	
	En contacte amb:				
	Se li adossa:				
	S'adossa a: 1001				
Orgànics	Cobert per: 1005			+ + + +	
	Cobreix: 1008				
	Tallat per:				
Artificials Morter pobre	Talla:			+ + + +	
	Reomplert per:				
	Reomple:				
Descripció: Nivell de morter pobre en el qual es fixen les rajoles que configuren el paviment U.E. 1005			Data d'actuació: 26/02/09		Fitxa revisada per: Oriol Achón
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón		Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto

Procés d'excavació		Data inici: 26/02/09 Data fi: 26/02/09
Interpretació: Preparació del paviment		
Materials representatius:	Referencia materials:	
	Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:	Cronologia: Segle XX	
Observacions:		
ARXIU		
plantes	seccions-alçats	fotografia
núm.:03	núm.: 04	Diapositives: B/ N: Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 1007 	
INTERVENCIÓ: Comandant Benítez, Travessera de Les Corts (jardins Bacardí)			CODI: 018/09		
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes	
Definició: Estrat	Criteris de diferenciació: Físics	Color: Gris		Mínima: 44,39 m snm	
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència: Flonja		Màxima: 44.30 m snm	
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA	
Geològics	Igual a:	 N		+ + + +	
Pedres mitjanes	En contacte amb: 1008				
	Se li adossa:				
	S'adossa a:				
Orgànics	Cobert per: 1003	+ + + +		+ + + +	
	Cobreix:				
	Tallat per:				
Artificials	Talla:	+ + + +		+ + + +	
Maons, teules, morter de calç	Reomplert per:				
	Reomple:				
Descripció: Nivell de terres argiloses sorrenques de color gris amb la presència de fragments de maons massissos, teules, morter de calç...			Data d'actuació: 27/02/09		Fitxa revisada per: Oriol Achón
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón		Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto

Procés d'excavació		Data inici: 27/02/09 Data fi: 27/02/09
Interpretació: Nivell d'amortització?		
Materials representatius:	Referencia materials:	
	Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:	Cronologia: Segles XIX-XX	
Observacions: Degut a la cota d'afectació de l'obra, no s'ha exhaurit l'estrat		
ARXIU		
plantes	seccions-alçats	fotografia
núm.:03	núm.: 04	Diapositives: B/ N: Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 1008 		
INTERVENCIÓ: Comandant Benítez, Travessera de Les Corts (jardins Bacardí)			CODI: 018/09			
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: Estrat	Criteris de diferenciació:		Color: Ocre		Mínima: 44,46 m snm	
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta		Consistència: Mitja		Màxima: 44.30 m snm	
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA		
Geològics	Igual a:	 N	+	+	+	+
	En contacte amb: 1007					
	Se li adossa:					
	S'adossa a:					
Orgànics	Cobert per: 1006	+	+	+	+	+
	Cobreix:					
	Tallat per: 1002					
Artificials	Talla:	+	+	+	+	+
	Reomplert per:					
	Reomple:					
Descripció: Nivell de sorres sauloses compactades			Data d'actuació: 27/02/09		Fitxa revisada per: Oriol Achón	
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón		Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto 	

Procés d'excavació		Data inici: 27/02/09 Data fi: 27/02/09
Interpretació: Estrat d'anivellament		
Materials representatius:	Referencia materials:	
	Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:	Cronologia:	
	Segle XX	
Observacions:		
ARXIU		
plantes	seccions-alçats	fotografia
núm.:03	núm.: 04	Diapositives: B/ N: Color:

ANNEX 2

INVENTARI FOTOGRÀFIC

Annex 2.- Inventari fotogràfic de la intervenció.

Figures que il·lustren la memòria.

- 1.-** Ubicació de la zona intervinguda dins el plànol topogràfic del districte de Les Corts.
Font : Web de l'Ajuntament de Barcelona. www.bcn.es
- 2.-** Vista aèria de la zona de les Corts de l'any 2005. Ombrejat la zona d'intervenció.
Font: Museu d'Història de Barcelona.
- 3.-** Detall de la zona de la intervenció.
- 4.-** Plànol de les diferents vies del Pla de Barcelona.
- 5.-** Vista general de la zona anterior a l'inici de la intervenció.
- 6.-** Detall del mur U.E. 1001.
- 7.-** Detall on s'observa la fonamentació U.E. 1004.
- 8.-** Vista general dels estrats U.E.'s 1000 i 1003.
- 9.-** Vorera U.E. 1005.
- 10.-** Nivell de morter U.E. 1006 que fixa les rajoles.
- 11.-** Secció de la vorera amb les U.E.'s 1005, 1006 i 1008.
- 12.-** Punt de confluència entre les U.E.'s 1007 i 1008.
- 13.-** Cota final d'afectació del subsòl.
- 14.-** Vista final general del sector.

Altres fotografies de la intervenció.

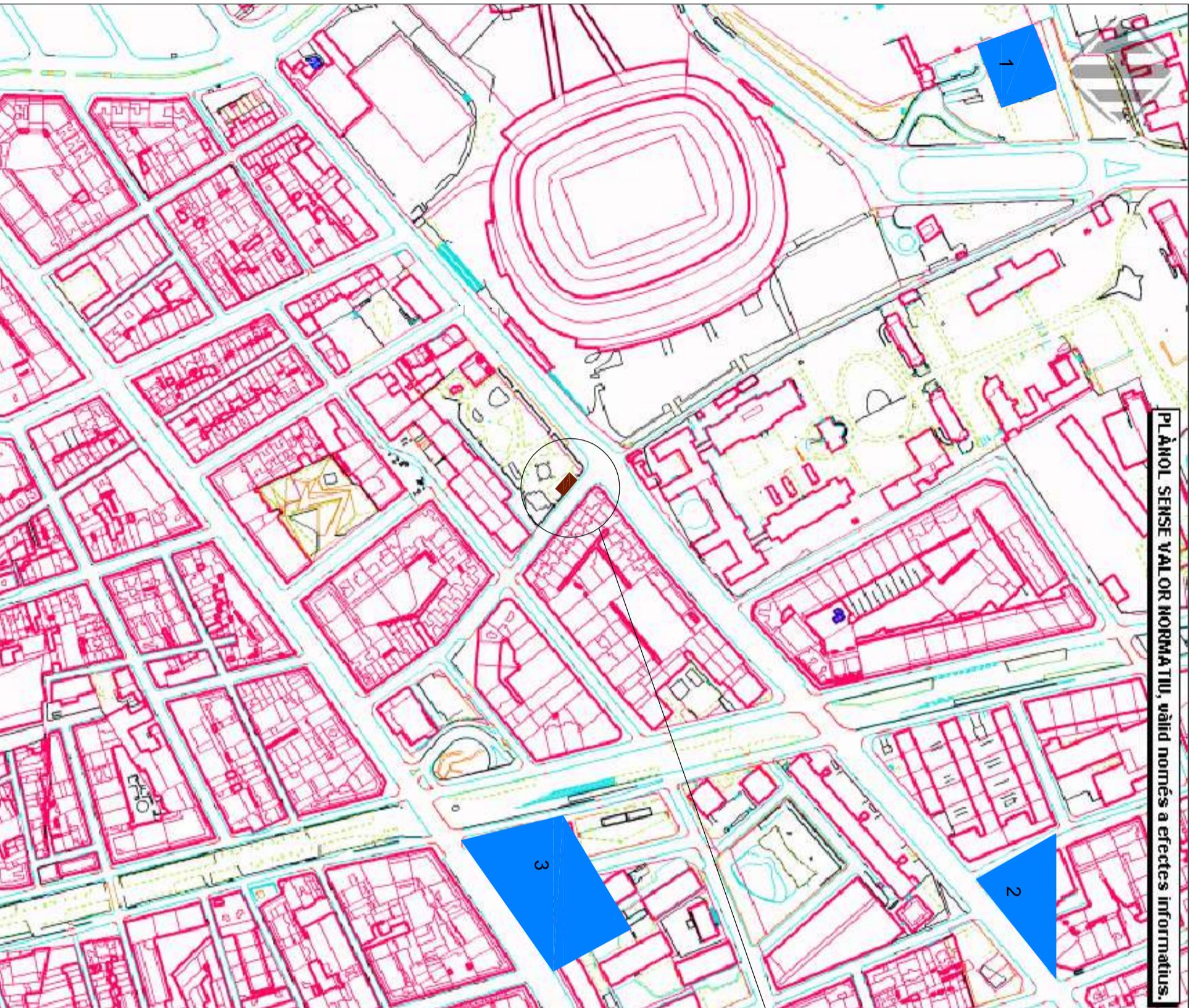
- 15.-** Vista general inicial de la zona afectada.
- 16.-** Vista de la U.E. 1000.
- 17.-** Detall de la secció del mur U.E. 1001.
- 18.-** Procés de rebaix de la U.E. 1003.
- 19.-** Procés de rebaix de la U.E. 1003.
- 20.-** Vista general de l'afectació de les U.E.'s 1005 i 1006.
- 21.-** Vista general del procés de rebaix.
- 22.-** Vista del rebaix amb les tanques de protecció.
- 23.-** Vista general del procés de rebaix.

ANNEX 3

PLANIMETRIA

Annex 3 Planimetria

- 1.- Plànol de situació de la intervenció a Esc 1: 2000 i 1:500
- 2.- Plànol de situació amb antecedents arqueològics de la zona. Esc: 1:5000
- 3.- Planta general. Esc: 1:50
- 4.- Seccions: Secció A-A'. Esc: 1:50
Secció B-B'. Esc: 1:50
Secció C-C'. Esc: 1:50

PLÀNOL SENSE VALOR NORMATIU, vàlid només a efectes informatius.

- 1-Torre Rodona (Masia fortificada)
- 2-Travessera de Les Corts (Necròpolis romana)
- 3-Avinguda de Madrid (Ceràmiques romanes i ibèriques)

 Zona interringuda

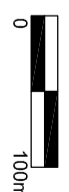

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARRER DEL COMANDANT BENÍTEZ, TRAVESSERA DE LES CORTS (Jardins Bacardi)
 CODI MHCB 018/09
 Barcelona, Barcelonès

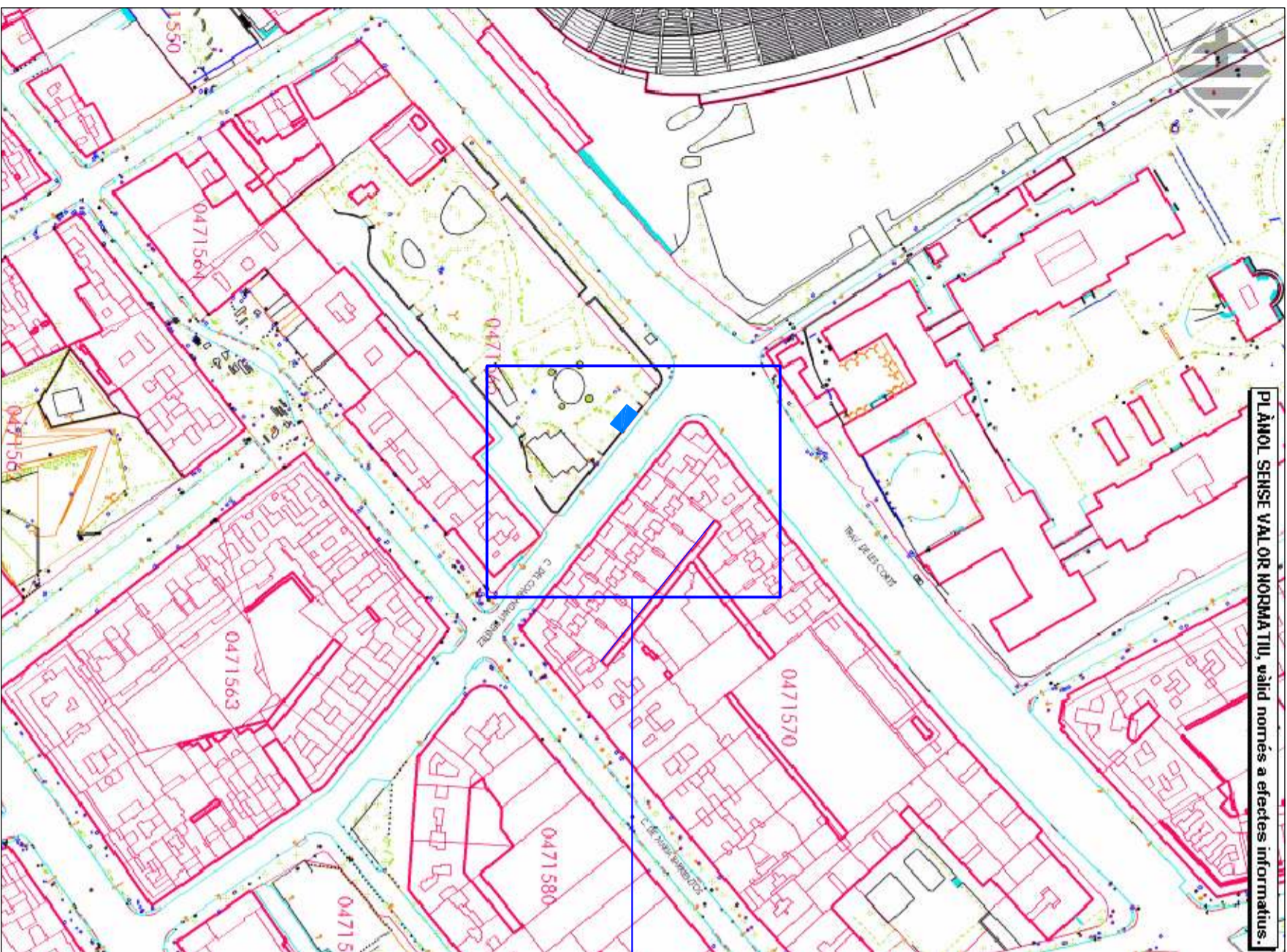
PLANTA DE RELACIÓ ARQUEOLÒGICA

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: ORIOL ACHÓN I CASAS

PLANIMETRIA: Ismael Verde Març 2009

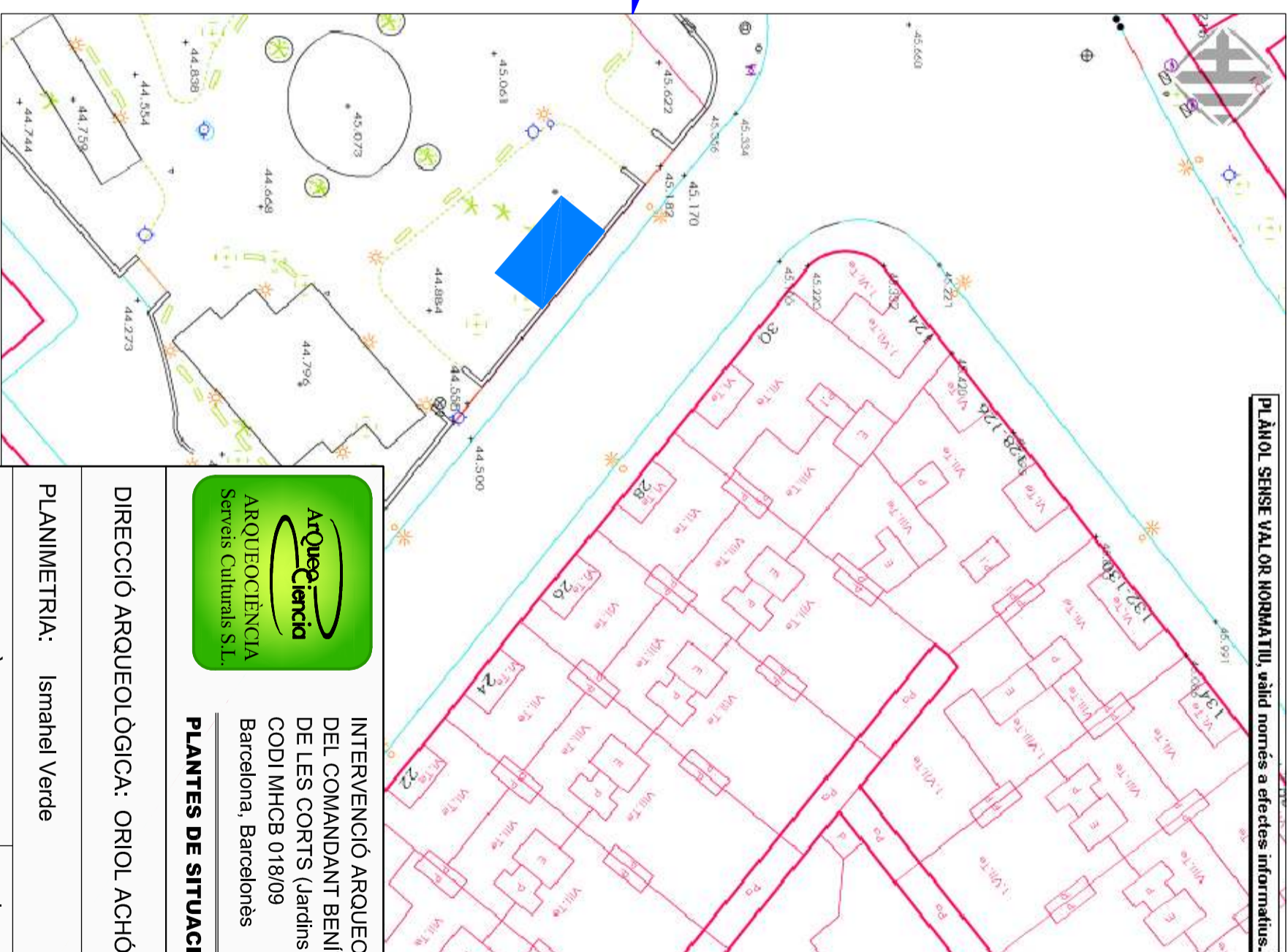
BASE TOPOGRÀFICA escala 1:5000
 Ajuntament de Barcelona 100m

MEMÒRIA PLÀNOL
 02

PLÀNOL SENSE VALOR NORMATIU, vàlid només a efectes informatius.

 Zona intervinguda

PLÀNOL SENSE VALOR NORMATIU, vàlid només a efectes informatius.

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARRER
DEL COMANDANT BENITEZ, TRAVESSERA
DE LES CORTS (Jardins Bacardí)
CODI MHCB 018/09
Barcelona, Barcelonès

PLANTES DE SITUACIÓ

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: ORIOL ACHÓN I CASAS

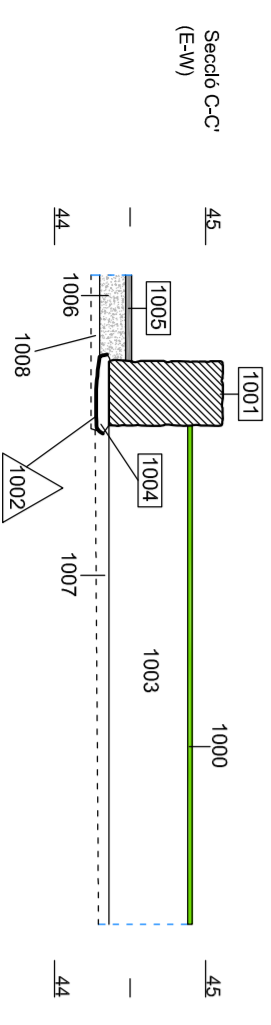
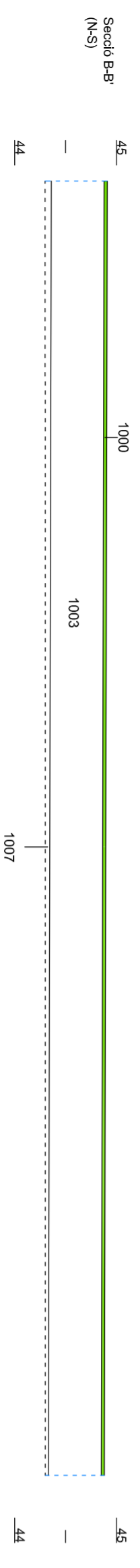
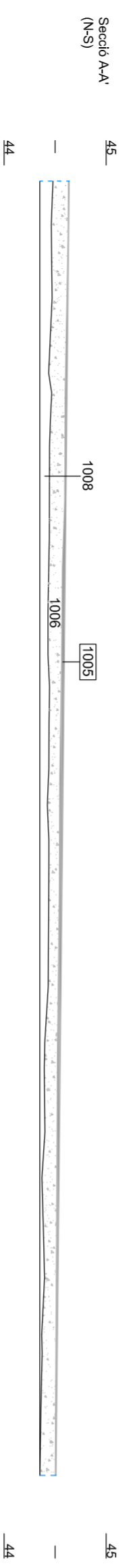
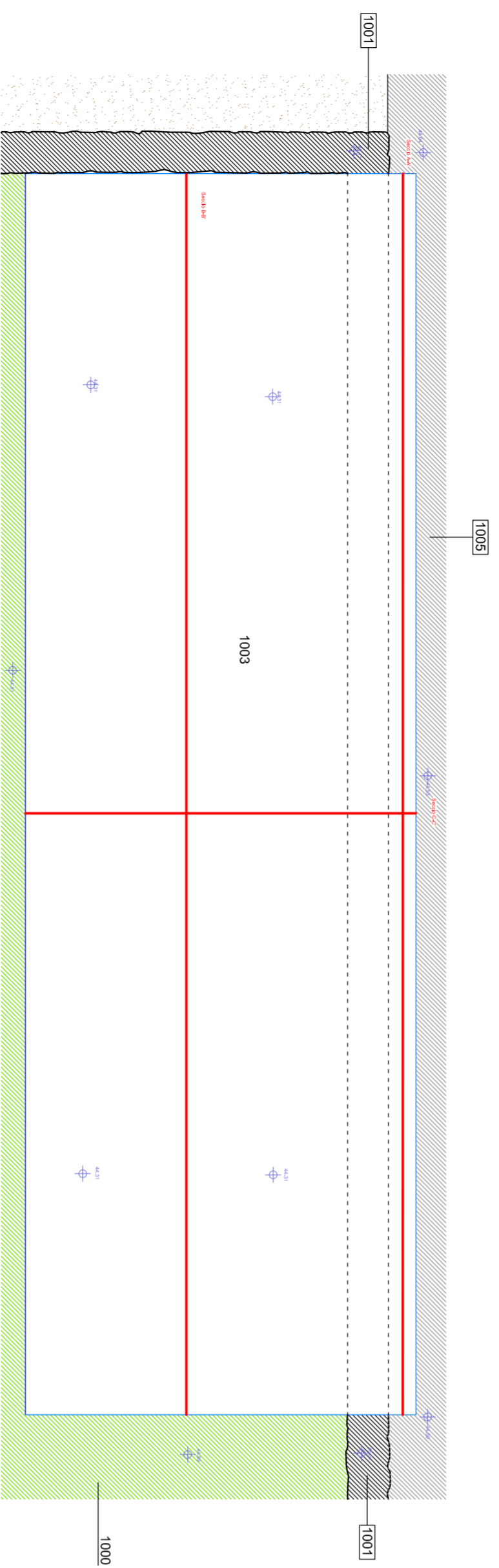
PLANIMETRIA: Ismael Verde

Març 2009

BASE TOPOGRÀFICA
Ajuntament de Barcelona

MEMÒRIA
PLAUC 01

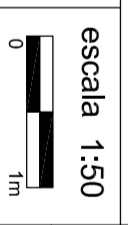
INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARRER DEL COMANDANT BENITEZ, TRAVESSERA DE LES CORTS (Jardins Bacardi)
 CODI MHCB 018/09
 Barcelona, Barcelonès

PLANTA I SECCIONS

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: ORIOL ACHÓN CASAS

PLANIMETRIA: Ismael Verde

BASE TOPOGRÀFICA
 Ajuntament de Barcelona

MEMÒRIA
 PLÀNOL
03

Març 2009